

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

יא.

עין משפט
גר מצוה

הקפדה חבילה. והבחינו שנקשרה נישורא נקיע נורא לאפיפורה. נוטל כולן מיני שררה הן זה למעלה מה: וקרין גוים: אנטונינוס ורבי. זה צא לייטונא צלע"ו: לון. רפני"א צלע"ו: חיותו והיפוך מועילין למאלל: פלחי כה. עושין אותו יוס איד קבע כל ימי בנו העומד תחמיו: אלמא. מדלל תלי ר"מ טעמא בשריפה אלמא לאו חק העובדי כוכבים הוא לשם עבודת כוכבים: ורבען. דתלו טעמיהו זה קסברי חוקה היא להם: ולא מדרכי האמורי. אינה מדרכי האמורי לחוש ללא מעשה כמעשיהם (שמות כג): **תשיבוסא הוא.** מי שזורפין עליו מראין שמתתו חסונה להם תשיבא להם המיתה שרפו עליה ופלתו לעבודת כוכבים: **שעלוס תמוס.** צדקיהו כתיב: **שעטס מנה זורי.** משמע הכסף שקר. זורי משקל של זור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל והזב קושטנטיני"ה: **שעטס מנה.** כלי תשמיש היו שוין שעטס מנה: ומידי **אחרינא לא.** מפקדין אלל כלי תשמיש: **עוקרין.** כהמה. הגדין לצד שעל פרסותיה עוקר וחותר אפוגרימ"ט צלע"ו: **כסוס שרכב עליו.** דהוא כלי תשמיש: **עיקור שיש כה טריפה.** שהנהמה נטרפת על אסור לעשותו ואף על פי שאין סופו ליהנות ממנה אסור לגרוס לנהמה טריפות צדיס: **משכר**

נתפרדה חבילה אונקלוס בר קלונימוס

איגירי שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה משכינהו בקראי איגור הדר שדר גונדא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא חימרו ליה ולא מידי כי הוה שקלו ואזלו אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפויורא נקמ גורא קמי פיפויורא פיפויורא לדוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקמ גורא מקמי אינשי אמרי ליה לא אמר להו הקב"ה נקמ גורא קמי ישראל דכתיב יוה' הולך לפנייהם יומם וגו' איגור [כולהו] הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקמי ליה ואזלי הוא מוזהא [דמנחא אפתחא] "אותיב ידיה עלה" ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם" מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ד' ישמר צאתך ובואך מיתהה ועד עולם איגור תו לא שדר בתריה ר"מ וכו' אל תקרי גוים אלא גוים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא חורת ולא קישות ולא צנין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר

צנין וחורת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים. והא דלמרינן צפרק כילד מעצרין (עירובין דף טו.) נראה לנין נראה סס חיים והא תניא נראה סס המות לא קשיא כאלן צימות החמה כאלן צימות הגשמים י"ל דמיידי הכא צעת שהוא סס חיים ועוד יש ספרים דגריס התם כאלן צעלין כאלן צאמהות שהאמהות הם לעולם חיים והכא נמי איירי צאמהות ואע"י דלמרינן(ס) שרבי לא נהנה מן העולם אפילו באצבע קטנה מ"מ אוכלי שולחנו היו רביס: **שלא פסקו משאחנם צנין.** אין זה צומת אלל כשהיו מרביס סעודת שולחנם שרבי צריפין לתוך ולהפך מאלל ולהרמיז בני מעשי: **וא"ו חוקה היא היבי שרפינן.** תימה מאי קפרין דלמא לעולם חוקה היא ויזון דכתיבא צבורייתא לא גמרינן מינייהו דהכי אמרינן צפ' ד' מימות (סנהדרין דף נג.) גבי מלכות הנהרנין דרבען אמרי ספיך כדריך שהמלכות עושה ור' יהודה סבר צקופין ומניא אמר להם ר' יהודה לחכמים יודע אני שמימה מנוולת היא זו אלל מה אעשה ששרי אמרה מורה וצחוקותיהס לא תלכו אמרו: לו כיון דכתיב הריגה צבורייתא אן לא גמרינן מינייהו דאי לא תימא הכי הא דתיא שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי אן היכי שרפינן אלל כיון דכתיבא צבורייתא לא אן מינייהו קא גמרינן ה"ו וכו' וא"כ מאי פריך ומיהו הא לא קשיא דאיכא למימר דרבען דמתנימין היינו ר' יהודה דהתם (ס) לא חייס לכתיבא דלורייתא אן קשיא דהכא מסקינן דלכ"ע שריפה לאו חוקה היא והתם משמע לאו טעמא דכיון דכתיב וכו' לך פירש ר"מ דמרי גווי חוקה הוו אמד שעושין לשם חוק לעבודת כוכבים ואמד שעושין לשם דעת הכל ושעות שלהס והכא צשמעין מיירי צאמות חק שעושין לשם עבודת כוכבים וה"פ ר"מ סבר שריפה לאו חוקה היא לעבודת כוכבים להכי פריך ולי חוקה לעבודת כוכבים אן היכי שרפינן והא כתיב וצחוקותיהס לא תלכו ואע"ג דכתיבא צבורייתא ס לאסור כיון שלהס הוא חק לעבודת כוכבים דומיא דמלכה כשהיו מקריצין עליה אצות הימה אהוצה לפניו משעשאה האמוריים חק לעבודת כוכבים שנהא והזכיר עליה דכתיב (דברים טו) לא תקיס לך מלכה ומסיק אלל דכ"ע לאו חוק היא לשם עבודת כוכבים ומ"מ הוא חק הכל ושעות וצפ' ד' מימות (סנהדרין דף נג.) משחתי חק

רבינו חננאל

נפרדה חבילתו. אונקלוס בר קלונימוס איירי שדר קיסר גונדא דרומאי בתריה משכינהו בקראי גיירינהו הדר שדר אחרינא ואמר להו לא חימרו ולא מידי אמר להו אימא לכו מילתא בעלמא ניפויורא נקמ גורא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי נקמי ליה ואזלי הוא מוזהא [דמנחא אפתחא] "אותיב ידיה עלה" ואמר להו מאי האי אמרו ליה אימא לן את אמר להו מנהגו של עולם" מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ד' ישמר צאתך ובואך מיתהה ועד עולם איגור תו לא שדר בתריה ר"מ וכו' אל תקרי גוים אלא גוים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא חורת ולא קישות ולא צנין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר

הנהגות הב"ח

(א) תמוס דיה ולי וכו' כי יהיה דהתם דלא: (ב) בא"ד צדוקייתא דלאו חק: **לעזי רש"י** לייטונא. חסה. רפני"א. צנו. קושטנטיני"ה. אסטוביל (עיר בתריקה). אפוגרימ"ט [אישריט"ן]. לכרות את מיתרי הבקר.

מוסף רש"י

הא בוטרי. יפין (כרובת) שורפין על המלכים. שמחו, ממתן ולו משמשן. אין צני משוס דלכ האמורי (סנהדרין ב.ב.)

מר צנין מותר אכל חורת מאכל קישות מרחיב מעיים והא תנא דרבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשין לגופו של אדם כחרבות לא קשיא הא ברברבי הא בוטרי: יום הלידה ויום המיתה: **מכלל דר"מ סבר לא שנה מיתה שיש בה שריפה ולא שנה מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים אלמא שריפה לאו חוקה היא מכלל דרבנן סברי שריפה חוקה היא והא תניא שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי ואי חוקה היא אן היכי שרפינן והכתיב יבוחקותיהס לא תלכו אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא היא והכא בהא קמיפלגי ר"מ סבר לא שנה מיתה שיש בה שריפה ולא שנה מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי מיתה שיש בה שריפה חשיבא להו ופלחי בה ושואין בה שריפה לא חשיבא ולא פלחי בה גופא שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר ששלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' וככשי ששורפין על המלכים כך שורפין על הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מיטתן וכלי תשמישן ומעשה שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי והאמרת מה הן שורפין עליהם מיטתן וכלי תשמישן אימא בשבעים מנה צורי ומידי אחרינא לא והתניא עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי אמר רב פפא סוס שרכב עליו ובהמה טהורה לא והתניא עיקור שיש בה טריפה אסור ושואין בה טריפה מותר ואיזהו עיקור שאין בה טריפה המגשר**

הוא משום חשיבות לפי מסקנא דהכא ולהכי אפילו רבי יהודה מודי דלא גמרינן מינייהו אי כתיבא צבורייתא (ס) ולא חק לעבודת כוכבים הוא אלל דלאי אי לא הוה כתיבא צבורייתא לא היה לנו להתנהג אף כהנהגן של טעות וסיף אינו כתיב צקרא אלל לשון הריגה כתיב ויש לקיימו צקופין צעיר הנדחת נמי דכתיב (דברים יג) לפי חרב איכא למימר דקופין הוא בכלל חרב ורבנן סברי דאיכא טעמא התם דקופין מיתה מנוולת לא עבדינן כדלמרינן התם: **עוקרין ע"ה המלכים.** ואת ומאלי לא פריך והאיכא זכר בעלי חיים כדפריך לקמן (דף יג.) גבי נושא ונותן צדוק של עבודת כוכבים דצשלמא משום כל תשחית ליהא דכיון דלכבודו של מלך עושין כן אין כאלן השחתה אלל הוי כמו מכריצין של מאה מנה אלל זכר בעלי חיים אין הותר וי"ל דשאי כבוד המלך שהוא כבוד לכל ישראל ואמי כבוד רביס דמי זכר בעלי חיים: **עיקור שיש בה שריפה.** פ"ה דאסור לגרוס טריפות לנהמה טריפות ולי משום כל תשחית הוא אס כן היכי מוכח מהכא דמיידי צנהמה טהורה אפילו צנהמה טמאה נמי שיך אסור כל תשחית ועוד קשיא דצחוקותיהס דאסור ומותר אכליה קאי לך נראה לפרש אסור צאכילה והכי תניא צהירא צחוקותיהס שעת (פ"ה) עוקרין על המלכים ולא מדרכי האמורי עיקור שיש בה טריפה אסור ומותר בהנהא עיקור שאין בה טריפה מותר צאכילה וא"ת מאי קמ"ל צרישא פשיטא דאסור צאכילה ויש לומר דמותר בהנהא אנטריכא ליה שלא לאסור בהנהא מפני כבוד המלך וגם צרישא אנטריכא לאשמעינן אף היתר אכליה שלא יאסר מפני כבוד המלך:

תגלחת

תורה אור השלם

1. וזו הך לפניהם יומם בעמוד וצן לזרחתם הדרך וליה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם וליקח: שמות יג כא
2. וישקמו אתך ובואך מיתהה ועד עולם: תהלים קכא ח
3. ואמר יי לה שני גוים בבבנת וינין לאמיס ממעיק יפרדו ולאם מלאם יאמץ רוב יעבר צעיר: בראשית כה כג במעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו ובמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שקח לא תעשו ובחוקותיהם לא תלכו: ירמיהו לה ה
4. בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים היראשנים אשר היו לפניך בן ישרפו לך ויהי ארון יסודך לך כי דבר אני דברתי נאם יי: ירמיהו לה ה

לעזי רש"י

לייטונא. חסה. רפני"א. צנו. קושטנטיני"ה. אסטוביל (עיר בתריקה). אפוגרימ"ט [אישריט"ן]. לכרות את מיתרי הבקר.

מוסף רש"י

הא בוטרי. יפין (כרובת) שורפין על המלכים. שמחו, ממתן ולו משמשן. אין צני משוס דלכ האמורי (סנהדרין ב.ב.)

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ל"א א ב מ"י מ"ט מ"ח
עבודת כוכבים ה"ו ט
[ו] מ"ט מ"ח מ"ז מ"ט
י"ד מ"י קמט סעף ה' :

רבינו חננאל

תגלחת זקנו והעברת בצוריתו. נראה להכי קמני תגלחת זקנו גבי העברת בצוריתו והנחמו לפי שבשמינה היו רגילין לגלח: **מתקל** זוא פ"א. וא"ת והא אמרין צ"ב המקוץ (ג"עין דף גת.) תרין אסתרי פ"א נחית לעלמא חד צרומי ומד בכל העולם כולו ואסתריא אמרו צפרק בית כור (צ"ב דף קה. ע"ש) מאי אסתריא פלגא דזוזא וא"כ איך יא מתקל זוא צרומי ונראה לי לתרין אסתרי לאו דוקא אלא ר"ל (א) מועטת כדלמרין צהאי מקדש (קדושין דף מט:) עשרה קצין: **סך** קירי פ"ב. **פ"ה** שקורין יעקב קירי ולא נהירא שקרלו לעקב דזון לכן פירש ר"ת זה יתקב שקורין קירי ולפי שהיה (א) זקינו) היו נוהגין צו כבוד כלומר הצרכות שנתן ליעקב פלסתר הס וזק על גב שגס הוא אמר והיה כאשר תריד (נבאשית טו) מכל מקום אינו נוטל עכשיו הצרכות:

עמלוזא ש" עזא. פ"ה שוק של עזא והוא חוץ לעיר וממכרין צו צמר לשון (א) שחמטין באיטליא ומינבעי ליה מי שרי לשאת ולתת עם צני עטלוא ציוס איד של צני עובדי כוכבים שבעיר או לא מי שריא ממני צקרו צו כ"כ או לא ורש"ס פירש עטלוא הוא שם עבודת כוכבים שמתקן לעזא ועובדין אותה צני המגדש שמתקן לעזא יוס א' צנה ומינבעי (א) אס מותר לשאת ולתת עם צני עזא ציוס איד שחולא לה קשיא להר"ר אלחנן על הפירושים דאס העובד כוכבים אינו תשוב כמו הכומר לא יחוש לדמי עבודת כוכבים ציד עובד כוכבים צין שהיה העובד כוכבים משוק העבודת כוכבים וצין שאינו משוק העבודת כוכבים לכן פ"ה דמיירי הכא צוק שפושין לשם עבודת כוכבים ולא יוס איד הוא ליה יש לחוש לדמי עבודת כוכבים ציד עובד כוכבים תמכה ולפי זה א"ל לחלק מה שחלק רש"י צין העובד כוכבים שחולא לה צין מצני העיר כי אפילו הוא מצני העיר לא חיישין לדמי עבודת כוכבים ציד עובד כוכבים חולא לה: דלמא

מאי קבועין הן א"ל הכי אמר אבוב דאימך קבועין הן לעולם תודירא כולה שתא פלחי להו (א) אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יוס אידם כבלד ויוס אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב (א) ברונא לובוני המרא ולרב גירל לזבוני חיטין בחגתא דמייעי שאנו חגתא דמייעי דלא קביעא: **מתני'** "עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים תוכה (א) לה מותר מהו לילך לשם ציבומן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר: **גב'** ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חנינא כגון עמלוזא של עזא וא"ד בעא מיניה רשב"ל מר"ח עמלוזא של עזא מהו א"ל לא הלכת לצור מימך וראית ישראל ועובד כוכבים יושבין ופרנסתו מהן ועוד משום יראה: **בגשפא** דטייעי. יוס לשנה מתקצין כל קוטר העיר לאכול ולשתות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלונית וכאן קורין קונפדרי"א: **דלא קביעא**. אין חוששין לה כל כך אס אין עושין לה בכל שנה: **מתני'** עיר שיש בה עבודת כוכבים. שום איד יש לצני העיר היום לעבודת כוכבים שבעיר: **חולא לה מותר**. לשאת ולתת עם היושגין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה עבודת כוכבים שכן מנהג זה עובד את שלו ויוס איד של אלו אינו ציוס איד של אלו: **היה חולא לה עבודת כוכבים**. כל (א) עבודת כוכבים שהיוס עובדין ליראה שלהם: **תוכה מותר**. שאין צני העיר עובדין לאותה יראה: **מהו לילך לשם**. לאותה העיר ציוס עבודת כוכבים שלהם לנספך עם אחד מצני העיר: **צומן שסדרך מיוחדא לאותו מקום**. שאין דרך יולאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכנושה מכאן לאותה העיר לצדה אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמלהך לעבודה זרה. **ואס**. דרך מסולל זה הולך גם לעיר אחרת: **מותר**. דהרואה אומר למקום אחר הולך: **גב'** ויסי דמי חולא לה. כמה יאה רחוק אומה שוק שחולא זה מן העיר ויאה מותר לשאת ולתת עם יושגי: **עטלוזא של עזא**. עטלוזא שוק של צבמה כמו איטליא דתמן (נכרות דף לא.) שחמטין באיטליא וממכרין באיטליא: **עזא**. עיר של פלשתיס והיה זה עבודת כוכבים והיה חולא לה ישוב סמוך לעיר מאל: **עטלוזא של עזא**. דקמוכה לעיר מאל מהו מי שרי ממני כה"ג או לא: **זור**. עיר ששראל ועובדי כוכבים דרין צה: שפיתח

המגשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה תרגמא רב פפא בעגלה המושכת בקרון: יום תגלחת זקנו: איבעיא להו היכי קתני יום תגלחת זקנו והנחת בצוריתו או דלמא יום תגלחת זקנו והעברת בצוריתו ת"ש דתני תרוייהו יום תגלחת זקנו והנחת בצוריתו ורמי תגלחת זקנו והעברת בצוריתו אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חוגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [ר'] זוא דפיזא ומחפין את השווקים באיך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרגא זייפנא דחמי חמי ודלא חמי לא חמי מאי אהני לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בוייפנותיה ומסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין אמר רב אשי הכשילן פיהם לרשעים אי אמרו זייפנא אחוה דמרגא כדקאמרי השתא דאמרי דמרגא זייפנא מרגא גופיה זייפנא הוא ותנא דיון מ"ט לא קחשיב לה להאי דיתא בכל שתא ושחא קחשיב ליתא בכל שתא ושחא ושחא לא קחשיב הני דרומאי ודפרסאי מאי מוטרידי וטוריסקי מוהרנקי ומוהרין הני דפרסאי ודרומאי דבבלאי מאי מוהרנקי ואקניתי' בחגוני ועשר באדר אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב ואמרי לה א"ר חנן בר רבא אמר רב חמישה בתי עבודת כוכבים קבועין הן אלו הן בית כל בבבל בית נבו בכורסי תרעתא שבמבג צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא כי אתא רב דימי (א) הוסיפו עליהן יריד שבעין כבי נדבכה שבעכו איכא דאמרי נתברא שבעכו רב דימי מנהרדעא מתני איפכא יריד שבעכו נדבכה שבעין כבי א"ל רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא אבוב דאימך קבועין הן לעולם תודירא כולה שתא פלחי להו (א) אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יוס אידם כבלד ויוס אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב (א) ברונא לובוני המרא ולרב גירל לזבוני חיטין בחגתא דמייעי שאנו חגתא דמייעי דלא קביעא: **מתני'** "עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים תוכה (א) לה מותר מהו לילך לשם ציבומן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר: **גב'** ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חנינא כגון עמלוזא של עזא וא"ד בעא מיניה רשב"ל מר"ח עמלוזא של עזא מהו א"ל לא הלכת לצור מימך וראית ישראל ועובד כוכבים יושבין ופרנסתו מהן ועוד משום יראה: **בגשפא** דטייעי. יוס לשנה מתקצין כל קוטר העיר לאכול ולשתות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלונית וכאן קורין קונפדרי"א: **דלא קביעא**. אין חוששין לה כל כך אס אין עושין לה בכל שנה: **מתני'** עיר שיש בה עבודת כוכבים. שום איד יש לצני העיר היום לעבודת כוכבים שבעיר: **חולא לה מותר**. לשאת ולתת עם היושגין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה עבודת כוכבים שכן מנהג זה עובד את שלו ויוס איד של אלו אינו ציוס איד של אלו: **היה חולא לה עבודת כוכבים**. כל (א) עבודת כוכבים שהיוס עובדין ליראה שלהם: **תוכה מותר**. שאין דרך יולאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכנושה מכאן לאותה העיר לצדה אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמלהך לעבודה זרה. **ואס**. דרך מסולל זה הולך גם לעיר אחרת: **מותר**. דהרואה אומר למקום אחר הולך: **גב'** ויסי דמי חולא לה. כמה יאה רחוק אומה שוק שחולא זה מן העיר ויאה מותר לשאת ולתת עם יושגי: **עטלוזא של עזא**. עטלוזא שוק של צבמה כמו איטליא דתמן (נכרות דף לא.) שחמטין באיטליא וממכרין באיטליא: **עזא**. עיר של פלשתיס והיה זה עבודת כוכבים והיה חולא לה ישוב סמוך לעיר מאל: **עטלוזא של עזא**. דקמוכה לעיר מאל מהו מי שרי ממני כה"ג או לא: **זור**. עיר ששראל ועובדי כוכבים דרין צה: שפיתח

מגשר. משיר ומתך פרסות שני רגליה: **מן הארכובה ולמטה**. אצל מן הארכובה ולמטה טריפה אלמא מלסור לטרפה צבנהה טהורה עסקין וטהורה מאי כלי תשמיש איכא: **בעגלה המושכת בקרון**. שיש צו המלך דיינו כלי תשמיש: **יוס תגלחת זקנו והנחת בצוריתו**. יוס שמגלח זקנו וכן צו ציוס הנחתו בצוריתו. יוס שמגלח זקנו שער (א) ומניח בצוריתו אפול"ין מאחורי העורף לשם עבודת כוכבים: **והעברת בצוריתו**. לטוף שנה שמגלח אותה בצוריתו לצדה: **דסינא תרוייהו יוס תגלחת זקנו והנחת בצוריתו יוס תגלחת זקנו והעברת בצוריתו**. ורמי ממני' ונחמו ולחו גבי דלדי מניח להו: **עוד אחרת**. עוד איד אחרת יש להם לרומיים שאינה שניה במשנה: **אדם שלם**. כנגד עשו: **אדם חוגר**. כנגד יעקב זולע על ירכיו. כלומר עדיין עשו שולע על יעקב: **של אדם הראשון**. וכן בגדי תמידות שהיו לעשו: **קרקפלו של ר' ישמעאל**. כהן גדול ומנהיג מלכות היה ומתוך יפיו נכנס צלצ צת קיסר והפשיט עור פניו וחגתה בצפרסמון שהיא מקוימת ולא ישתנה ועדיין מונח בגימיו רומי: **דפיזא**. פז והוא אצן יקרה עד מאל ואינו מאי צעולס: **סך קירי פלסתר חשבון הקצין כוז** [הוא]. נזולת יעקב שקרא לצניו לחמית [הימנים] ססופן ליגאל כוז הוא: **סך**. חשבון. **קירי**. קצין: **אבוב דמרגא זייפנא**. אחיו של אדוניו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו ומשד ליעול צרכה להיות גביר לאחיו: **דחמי חמי**. הרואה צממה זו עכשיו רואהו ומי שאינו רואה עכשיו לא יראה עוד עד ע' שנה אינה נעשית: **מאי אהני לרמאה**. ליעקב שרימה את עשו ולקח את צרכתו: **ווי לדין**. לעשו: **כד יקוס דין**. כשיקוס יעקב: **ה"ג וסנא דידן מ"ט לא קחשיב הא הני דאיהנהו כלל שסא קחשיב הא דליסא כל שסא לא קחשיב: הני דרומאי**. הני ימי אידיהן דממני' אין אסורין אלא לצני רומי: **מוטרידי וטוריסקי מוהרנקי ומוהרין**. שמות ימי אידיהן קבועות שיש להן צלל שנה: **ועשר באדר**. צעורה באדר: **קבועין**. ולקמן מפרש קבועין כל השנה שכל ימות השנה עושין עובדיהם יוס איד ומקריבין זבחים ואסורים צמטא וצמתן לעולם: **סורעתא**. שם עבודת כוכבים: **ומפג**. שם העיר: **יריד צעטין צני נדבכה שבעכו ואיס דאמרי נחצרה שבעכו ה"ג**. ואיס דאמרי איפכא הני תרי לישני: **ה"ג וסדיר כולה שסא: צבולה**. אין אנו יכולים להעמיד (א) עצמנו מלישא וליתן עממס שנייהם אנו

(א) [ג"ל אמר הוסיפו].
(ב) [לעיל ו: א] (ג) [כ"ד פ].
כחנא וצ"ל שם תמן.
(ד) [כ"ב א] וכן יוס השת.
(ה) [ג"ל וצ"ל]. (ו) [נכרות
לכ].

הגהות הב"ח

(א) במשנה מיה מותר כ"ל ומינה לה נמחק:
(ב) ר"ש ד"ה יוס תגלחת ט' שער זקנו וקנו: ונחת:
(ג) ד"ה צבולה וכו' להעמיד את עצמו:
(ד) ד"ה היה חולא וכו' כלו שהיו כ"ל ומינה עבודת כוכבים נמחה:
(ה) ה"ס ד"ה מתקל וכו' אלא ר"ל דבר מרעט כדלמרין: (ו) ד"ה עטלוזא וכו' ומינבעי ליה אס:

לעזי רש"י

אפול"ין [אפול"ין].
צמה מכובת.
קונפדרי"א
[קונפדרי"א]. (חגיגה
החברה.)

מוסף רש"י

מן הארכובה ולמטה. אצל עיקור שמתקן צו צבנהה ואפי"ש שאל אהורי צבולה [דמחו"ג]. און העכו"ם הדיקין כל ק צבנות כוכבים כדלמרין [חולין יג]. ע"ש שמתקן לאו עובדי עבודת כוכבים ניהו כו' [לעיל ו: א].

רבינו חננאל (המשך)

צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא. כי אתא רב דימי הוסיפו עליהן נדבכה שבעכו נחבא שבעין כבי ואיכא דתני להו איפכא: אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יוס אידם כבלד וקיימא לן כוחיה ומקשי וכו' יוס אידם אסור והא רב יהודה שרא לרב ברונא לובוני חמרא ולרב גירל שרא ליה לובוני חיטין בחגתא דטייעי הגה ביוס אידם עצמו התיר להם לישא וליתן עממן למכור ולקנות ופרקי שאני נחמא דטייעי דלא קביעא: מתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים חוצה לה תוכה מותר: [גב'] ופשיט רש לקיש הכי דמי חוצה לה כגון עטלוזא [של עזא] והיא חוצה מן העיר הנקראת עזא והיא מעיר פלשתיס. איכא דאמרי בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן

